

УДК 378. 09: 796

А. В. Чепелюк,

кандидат педагогічних наук, старший викладач

О. Г. Федак,

старший викладач

Я. О. Максим'як

старший викладач

(Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка)

anna.chepelyuk@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація

У статті проведений аналіз літературних джерел з проблеми диференційного підходу в процесі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури; визначено та охарактеризовано його особливості; умови від яких залежить успішність диференційованого навчання; виділено види диференціації, які застосовуються в навчально-виховному процесі підготовки вишу.

Ключові слова: диференційоване навчання, підхід, студент, фізична культура, навчально-виховний процес, підготовка.

Summary

The peculiarities of differential approach in the educational process of training of future physical culture teachers have been analyzed in the article.

Key words: differentiated learning approach, students, physical education, the educational process training.

Постановка проблеми. Розвиток освіти в більшості країн світу віднесено до найважливіших національних пріоритетів.

В Україні також відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу [13].

Нові вимоги до фізкультурної освіти потребують технологій у навчально-виховному процесі, які сприятимуть високому рівню як теоретичної, так і практичної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, переорієнтацію навчально-виховного процесу на особистість студента та досягнення ним належного рівня знань, умінь і навичок.

У нашій статті важливе значення має вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури шляхом використання в навчально-виховному процесі педагогічних технологій, зокрема, диференційного підходу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових працях Т. Архіпова [2], Л. Демінської [5] висвітлюється питання міжпредметних зв'язків у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

Зауважимо, що науковці В. Волков [4], Ю. Шкретій [13] розглядали створення ступеневої системи підготовки вчителів фізичної культури.

У підвищенні якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури важливого значення надають використанню нових освітніх технологій О. Аксьонова [1], А. Черноштан [12].

У працях науковців (О. Падалка, А. Нісімчук, І. Смолюк, О. Шпак) розкрито психолого-педагогічні й методичні основи диференційного навчання [8].

Метою статті є визначити та охарактеризувати особливості диференційного підходу в навчально-виховному процесі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо, що навчально-виховний процес повинен будуватися відповідно до потреб та індивідуальних можливостей особистості, зростання їх самостійності й творчої активності [6].

Використання диференційного підходу в навчально-виховному процесі зумовлюється і впливом гуманістичної тенденції у вихованні особистості студента. Завдання для одних студентів є складним, а для інших – простим та легко виконуваним [10].

Саме тому успішність засвоєння навчального матеріалу, темп оволодіння ним, міцність збереження та рівень знань залежать не лише від діяльності викладача, але й від пізнавальних можливостей і здібностей студентів, зумовлених багатьма чинниками: особливостями сприймання, пам'яті, мислення, а також фізичною підготовленістю [4].

Вирішення цього завдання тісно пов'язане з послідовною реалізацією диференційного підходу в навчально-виховному процесі.

Зміст диференційного навчання викладач визначає відповідно до змісту і конкретних завдань кожного заняття. З метою організації практичної діяльності студентів слід широко застосовувати диференційні завдання на заняттях фахової підготовки [6].

Необхідною умовою ефективності навчально-виховного процесу є різнобічне знання особистості студента, його особливостей та можливостей.

У навчально-виховному процесі дії викладача повинні бути спрямовані на те, щоб впливати на особистість студента, спираючись на відповідні дидактичні принципи, і за допомогою певних методичних прийомів створювати умови, за яких навчання стає виховним, таким, що формує переконання та особистісні якості [14].

Диференційне навчання по-новому вирішує проблеми навчально-виховного процесу: чого навчати (зміст), для чого вчити і як навчати (форми організації навчально-виховного процесу) [2].

Диференційне навчання – це спеціально організована навчально-пізнавальна діяльність, яка, враховуючи вікові, індивідуальні особливості суб'єктів учіння, їхній соціальний досвід і стартовий стан, спрямована на оптимальний фізичний, духовний та психічний розвиток особистості, засвоєння необхідної суми знань, практичних дій за різними навчальними планами і програмами [5].

Успішність диференційного навчання залежить від умов, коли викладач
передбачає труднощі, що можуть виникнути в студентів під час засвоєння матеріалу
враховує рівень засвоєних знань, здатність самостійно працювати, ставлення до роботи
використовує в навчальному процесі диференційні завдання індивідуального та групового характеру
проводить аналіз занять (для чого плануються завдання, чому їх треба використати саме на цьому занятті, як продовжувати реалізацію завдань на наступних заняттях)

Найефективніше реалізувати диференційний підхід можна на етапі закріплення матеріалу під час виконання самостійних робіт. У процесі використання диференційних завдань необхідно здійснювати поступовий перехід від колективних форм роботи студентів до частково самостійних і повністю самостійних завдань на заняттях [3].

У навчально-виховному процесі школи застосовують такі види диференціації [9]:

Кожному студенту важливо дати як знання, так і способи їх здобуття.

Розглянемо кожний з прийомів диференційного навчання детальніше. Диференціація за ступенем складності використовується як засіб систематичного і послідовного розвитку мислення студентів та для формування позитивного ставлення до навчання. Поступове ускладнення завдань дає студентам можливість перейти на вищий

рівень пізнавальної діяльності [11].

Диференціація за ступенем самостійності використовується, коли всім студентам пропонуються завдання однакової складності. Інформація на заняттях варіюється за характером: конкретизація завдання, розв'язання допоміжних завдань, що приводять до вирішення основного завдання, вказівка на прийом розв'язання, надвідні завдання [7].

Диференціація за обсягом передбачає завдання однакового змісту, але диференціюється обсяг завдання або час на його виконання [14].

Процес формування вмінь у студентів виконувати завдання має бути диференційованим. Основою впровадження диференційного підходу до формування вмінь виконувати завдання та організації навчально-виховного процесу (відбору методів, прийомів, засобів і організаційних форм) є дидактичні принципи навчання, а саме: науковості, доступності, послідовності, наступності, міцності і дієвості, свідомості й активності, наочності, адаптивно високого рівня складності матеріалу [13].

Вироблення вмінь спрямоване на інтенсивну самостійну діяльність –пошуки нової інформації, дослідження цікавих і оригінальних способів розв'язування тощо. Окрім загальних знань про завдання, студенти мають знати додаткові характеристики його складових.

Диференційне навчання – це один із способів досягнення загальноосвітньої мети навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Диференційний підхід має пронизувати весь навчально-виховний процес у виші. Плануючи заняття з використанням диференційного підходу, викладач обов'язково повинен зіставляти їх мету і зміст з рівнем знань і розвитком особистості студента, шукати спільне в змісті й характері завдань, без чого не можна правильно визначити рівень складності, необхідний об'єм завдань на занятті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О. Інтерактивні форми діяльності учнів на уроках фізичного виховання / О. Аксьонова // Фізичне виховання. – 2007. – № 6. – С. 35–39.
2. Архіпова Л. П. Формирование эколого-валеологической готовности учителей в системе внутришкольного непрерывного повышения квалификации : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики" / Л. П. Архипова. – Челябинск : Челяб. гос. пед. ин-т, 2007. – 22 с.
3. Володько В.М. Індивідуалізація й диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз / В.М.Володько // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С.9-17.
4. Волков В. Основи теорії та методики фізичної підготовки студентської молоді : навч. посіб. / В. Л. Волков. – К. : Освіта України, 2008. – 256 с.
5. Демінська Л. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Демінська Л. О. – Луганськ : Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, 2004. – 20 с.
6. Корсакова О. Про технологію диференційованого навчання / О. Корсакова // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С.44-46.
7. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / за ред. Пехоти О. М. – К. : А.С.К.,

2001. – 256 с.

8. Падалка О.С. Педагогічні технології : навч. посіб. для вузів / О. С. Падалка, А. М. Нісімчук, І. О. Смолюк, О. Г. Шпак. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1995.

9. Сікорський П.І. Теоретико-методичні основи диференційованого навчання. – Львів: Каменярь, 1998. – 196 с.

10. Фурман А. В. Психодіагностика в системі диференціації навчання / А. В. Фурман. – К.: Освіта, 1993. – 224 с.

11. Чайка В. Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю / В. Чайка. – Тернопіль : Астон, 2002. – 244 с.

12. Черноштан А. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / А. Г. Черноштан. – Луганськ, 2002. – 20 с.

13. Чепелюк А. В. Формування психолого-педагогічної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі : автореф. дис. канд. пед. наук / А. В. Чепелюк. – Хмельницький, 2014. – 20 с.

14. Шкретій Ю. Спортивне законодавство зарубіжних країн і перспективи удосконалення системи фізичної культури і спорту в Україні (Правові основи фізичної культури і спорту в Україні) / Ю. М. Шкретій // Теорія та методика фізичного виховання : журнал / голов. ред. Худолій О. М. – 2005. – № 1 – С. 2–7.

15. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов – К. : Либідь, 2003. – 560 с.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2016